

अतिथी संपादकीय.....

'Do not believe in anything simply because you have heard it .Do not believe in anything simply because it is spoken and rumoured by many. Do not believe in anything simply because it is found written in your religious books. Do not believe in anything merely on authority of your teachers and elders. Don't believe in traditions because they have been handed down for many generations. But after observation and analysis when you find that anything that agrees with reason and is conducive to the good and benefit of one and all then accept it and live upto it.'

-Bhagwan Gautam Buddha

यावरून भगवान गौतम बुद्धांनी संशोधनासच महत्त्व दिलेले आहे . एकविसावे शतक हे ज्ञानकेंद्रिय समाजाचे आहे . ज्ञानाची निर्मिती ही वस्तुस्थिती दर्शक गोष्टींवर प्रक्रिया करून, चिंतन करून त्याचप्रमाणे जाणिवपूर्णक संशोधन करून होत असते . ज्ञान हे शाश्वत नसून, परिस्थितीनुरूप, काळानुरूप सातत्याने बदलणारे आहे, हे बदल ज्ञानरचनावादाने दाखवून दिले आहे . अर्थात ज्ञानातील हे बदल संशोधनाने घडणार आहेत . सध्या शालेय, महाविद्यालयीन स्तरावर संशोधनावर मोठ्या प्रमाणात भर दिला जात आहे . शालेय स्तरावर 'कृती संशोधन' तर महाविद्यालयीन स्तरावर मुलभूत व उपयोजित अशा प्रकारची संशोधने शिक्षक करीत असतात . उच्च पदवीसाठी संशोधन करणे हा एक अविभाज्य भाग बनला आहे . विद्यापीठ अनुदान आयोग व विद्यापीठांचे महाविद्यालयीन आणि विकास मंडळ (वीसीसुडी) याकरिता प्राध्यापकांना प्रोत्साहन देत असतात . परंतू शिक्षक विद्यार्थ्यांने केलेली ही संशोधने जगापुढे यावीत, आपापसात त्यांची देवाणघेवाण व्हावी या दृष्टिकोनातून प्रकाशन महत्त्वाचे आहे . भारतीय लोकशाहीचे म्हणजेच भारतीय संसदेचे चार आधारस्तंभ आहेत . कार्यपालिका, विधानपालिका, न्यायपालिका आणि वृत्तपत्रसृष्टी यांच्या कार्य प्रणालीवरच राष्ट्राचा विकास अवलंबून असतो . त्यातील वृत्तपत्रसृष्टीत 'नियतकालिक' हा एक भाग येतो . विशिष्ट हेतू डोळ्यासमोर ठेऊन जे नियतकालिक प्रकाशनाचे काम करते, त्यास 'जर्नल' असे संबोधले जाते . 'संशोधन चेतना' हे नियतकालिक शिक्षण क्षेत्रातील संशोधने प्रकाशित करणारे, झालेली संशोधने लक्षात आणून देणारे असे नव्याने सुरू झालेले 'जर्नल' आहे . तसेच संशोधनाची गुणवत्ता व दर्जा उंचावण्याचे काम अशाच प्रकारच्या संशोधनपर 'जर्नल्स' मधून होत असते . त्याकरिता अशाच प्रकारच्या नियतकालिकांची आवश्यकता आहे . सध्या अशा संशोधनपर नियतकालिकांची /जर्नल्सची संख्या कमी आहे .

या संदर्भातील गुरूत्वाकर्षणाचा शोध लावणारे सर आयझॅक न्यूटन यांचे विचार लक्षात घेण्यासारखे आहेत .

“I was like a boy playing on the sea-shore, and diverting myself now and then finding a smoother pebble or a prettier shell than ordinary, whilst the great ocean of truth lay all undiscovered before me.”

त्यांनी असेही म्हटले आहे की,

“What we know is a drop, what we don't know is an ocean.”

म्हणजे आजही असंख्य असे ज्ञानकण दडलेले असून ते आपणांस शोधून काढावयाचे आहेत . 'संशोधन चेतना' निश्चितच संशोधकांचे असे दडलेले ज्ञानकण प्रकाशात आणून समाजाच्या विकासाला हातभार लावेल . प्रत्येक व्यक्तित्वाच्या ठायी संशोधन प्रवृत्ती असते आणि त्या वृत्तीला चेतना देण्याचे कार्य कोणीतरी करावयाचे असते . जसे पणती मध्ये वात आणि तेल भरपूर आहे परंतू तो जर कधी पेटवली नाही तर प्रकाश कधी पडणार नाही आणि हेच कार्य संशोधन चेतना द्वारे घडणार आहे . नवीन संशोधकांना यामुळे चालना आणि दिशा मिळेल, त्यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या या व्यासपीठाचा फायदा अभ्यासकांना होईल यात तिळमात्र शंका नाही .

संशोधक, अभ्यासक आणि वाचक या सर्वांनी या अंकाचे स्वागत करावे असे कळकळीचे आवाहन करतो आणि संपादक आणि त्यांच्या मंडळाच्या कार्यास हार्दिक शुभेच्छा देतो .

डॉ. किशोर चव्हाण

अतिथी संपादक